

2. května 2012 E15.cz

Politolog Petr Fiala jde na druhou stranu barikády

Léta kritizoval politiky jako profesor politologie a poté i jako rektor Masarykovy univerzity. Ale pak se sblížil s premiérem Petrem Nečasem a ten mu dal nyní příležitost ukázat, jak by si v ministerském křesle počínal on sám. Čeká ho rozvrácené ministerstvo školství.

Petr Fiala

„Je potřeba říct, že post ministra školství je pozice politická, mají ho nominovat politické strany a je jejich rozhodnutím, kdo ministrem školství bude,“ odmítal se v roce 2007 rektor Masarykovy univerzity Petr Fiala vyjadřovat k nominaci svého brněnského kolegy z univerzity Dušana Lužného na post ministra školství. Nyní sám vidí, že to tak úplně není.

Ministerstvo školství patřilo podle koaliční smlouvy Věcem veřejným a ty se chystaly nominovat po rezignaci Josefa Dobeše svého dalšího kandidáta. Jenže rozpad Věcí veřejných a následná nová vládní sestava s odpadlíky kolem Karolíny Peake vším zamíchaly.

Petr Nečas se rozhodl vzít odpovědnost za neobsazené ministerstvo, za které nyní žádná ze stran nenese odpovědnost, na sebe a nabídl ho Fialovi. Ten mu od minulého roku dělá hlavního vědeckého poradce. TOP 09 souhlasila a Peake se o Fialovi dozvěděla až médií.

Přijetím funkce ministra na přání premiéra, tak Fiala zcela popírá svou někdejší politologickou úvahu, že stranické nominování ministrů je „jednou z podstatných funkcí politických stran a tuto funkci mají politické strany plnit“.

Všichni jsou spokojeni

Přes nezvyklé okolnosti Fialova výběru se zdá, že měl Nečas šťastnou ruku. Spokojena jsou všechna uskupení vládní koalice, výběr respektuje i opoziční ČSSD a dokonce KSČM. Za „výborného kandidáta“ ho má i poslední ministr školství Dobeš.

Jediný, kdo není novým ministrem zcela unešen, je paradoxně sám Fiala: „Nemohu slíbit zázraky, ale udělám vše, co mohu a umím, ve prospěch českého školství a vzdělanosti,“ krotí přehnaná očekávání. Vedle rozvráceného rezortu a špatně načatých reforem si je také jako letitý komentátor tuzemské politiky vědom, do jakého prostředí vstupuje.

„Máte vcelku jasné politické názory, ale najednou se vám zdá, že je žádná strana opravdu nereprezentuje? Případá vám, že většina nových politických rozhodnutí je horších? Zdá se vám, že v jejich důsledku je vše složitější, roste byrokracie, platíte stále více za to či ono, ale kvalita služeb a života ani váš pocit bezpečí se už nezvyšují?“ vyjmenovával už v roce 2009 v jednom článku obecnou deziluzi občanů z politiky. Teď se bude snažit alespoň ve školské politice tento trend změnit.

Politolog s pochopením pro ODS

Fiala se narodil v září roku 1964. Na brněnské univerzitě (kterou bude později řídit) vystudoval koncem osmdesátých let bohemistiku a historii. Chvilku se živil jako historik v kroměřížském muzeu, po revoluci jako redaktor Lidové demokracie. Pak se ale naplno pustil do zakládání brněnské katedry politologie. Zde také postupně získal doktorát, v Praze pak docenturu a v roce 2002 zase v Brně profesuru.

Brzo se stal nepřehlédnutelným komentátorem politického dění nejen v odborných periodikách, ale i v masových médiích. Když novinář potřeboval konzervativní pohled na věc, měl velkou šanci, že se mu ho dostane právě od Fialy.

V roce 1997 při vládní krizi jako jeden z mála pozorovatelů nepokládal odchod Václava Klause za vhodný. Opoziční smlouvu pak přijímal celkem s pochopením. Byla mu dočasným řešením, než se ODS a ČSSD dohodnou na většinovém systému. V roce 2003 po poznání všech neblahých důsledků opoziční smlouvy pak stejně tuto politiku hájil originální tezí o „státotvorné odpovědnosti ODS“.

„Přístup ODS k opoziční smlouvě a především lpění na jejím zachování dobře ukázaly, že tato strana je mentalitou státotvorné odpovědnosti natolik spoutána, až to ochromuje její schopnost využívat nabízejících se politických nástrojů a vytvářet účinný politický tlak například i za cenu vyvolání vládní krize. Pro ODS bylo podstatnější zachovat ‚stabilní politické prostředí‘ než uvažovat o vlastní politické perspektivě, kdy by musela více zohlednit měnící se loajalitu a nálady širších skupin občanů a jednat méně odpovědně vůči ‚státu a společnosti‘ a více ‚sobecky‘, zato však odpovědněji vůči zájmům svých voličů a své politické budoucnosti,“ uvažoval v Revue Politika.

Fialovy zlaté časy

Vedle svého politologického výzkumu se stal také jedním z ústředních organizátorů brněnské politologie. Založil zde odborný časopis, Mezinárodní politologický ústav či Institut pro srovnávací politologický výzkum. V roce 2004 se pokusil dostoupat na vrchol brněnské univerzity. Už v pozici děkana Fakulty sociálních studií se v devětatřiceti letech ucházel o rektorské místo.

Boj to byl na brněnské poměry lýtý. „Objevovaly se telefonáty, pomluvy, dopisy, že chci vyhazovat starší pedagogy, kteří neumějí anglicky. Dále že jsem placen betonovou lobby, že jsem domluven se současným rektorem Zlatuškou,“ ulevil si později Fiala.

Prý chtěl i odstoupit, ale nakonec do volby šel. V první volbě nedostal nejvyšší počet hlasů, v druhé to už bylo shodně s lékařem Janem Wechslerem a až ve třetím kole zvítězil. „Profesora Fialu považuji za nejlepší možnost, protože je mimo jiné schopen hledat obecnou shodu ve sporných otázkách,“ pochválil ho končící rektor Jiří Zlatuška. Jeho vláda nad Masarykovou univerzitou, tisícovkami zaměstnanců a desetitisíci studentů mezi lety 2004 až 2011 je všeobecně hodnocena jako úspěch. I proto při obhajobě rektorského křesla už neměl protikandidáta. Při oslavách 90 let školy Fiala sebevědomě prohlásil, že univerzita zažívá „zlaté časy“.

Hodně drahý odkaz

Fiala se zasadil o rozkvět elektronické podpory výuky. Brněnský informační systém získal i zahraniční ocenění. Fiala do veřejně přístupné digitální podoby nakázal převést i všechny absolventské práce.

„Účastnil jsem se řady diskuzí s kolegy z jiných vysokých škol, kteří třeba zpochybňovali tu myšlenku zveřejňování závěrečných prací, ale já zastávám názor, že to je tradiční záležitost, že vysoké školy vždy zveřejňovaly práce, na základě kterých udělovaly určité tituly, že veřejnost má právo tyto práce znát,“ vysvětloval později v rozhlasu.

Tento krok se stal obzvláště užitečný, když po plagiátech studentů se začaly odhalovat plagiáty učitelů. Ani Fiala asi původně netušil, jak důležitý krok podnikl, protože původně opatření pokládal jen za „preventivní krok“.

Ani Fialova éra však nebyla bez chyb a sporů. Od počátku kontroverzní byla stavba nového kampusu v Brně – Bohunicích. Fiala se opakovaně pokoušel srážet ceny v miliardové výstavbě. Ještě za svého rektorství ale nový kampus zvládl slavnostně otevřít. V září 2010 předal především přírodovědcům 24 výzkumných a výukových pavilonů, knihovnu studovny, aulu i sportovní halu. Celkové náklady na stavbu přesáhly pět miliard korun. Fialův kampus bude univerzita splácet až do roku 2029.

Když po Fialovi minulý rok nastupoval do rektorského úřadu Mikuláš Bek, neodpustil si vůči svému předchůdci opatrnou výtku: „Původně sjednaný podíl spoluúčasti univerzity na financování kampusu se podařilo rektorovi Fialovi výrazně snížit, přesto se tento model financování zcela vymyká národním i mezinárodním zvyklostem.“

Práce pro Nečase

S politiky se Fiala střetával od roku 2009 dvě léta jako šéf České konference rektorů. Působí také jako místopředseda Rady pro výzkum, vývoj a inovace. Blízkost k ODS mu vynesla pozici radního v Ústavu pro studium totalitních režimů, kde vystupoval jako jeden z obhájců někdejšího kontroverzního šéfa ústavu Jiřího Pernese.

Na novou úroveň se Fialovy vztahy s ODS dostaly za vlády Petra Nečase, který ho minulý rok jmenoval svým hlavním vědeckým poradcem. Fiala, který mezitím v Brně zase sestoupil na místo prorektora, si původně myslel, že pro Nečase bude jen reformovat nevyhovující systém hodnocení vědců, známý jako „kafemlejnek“. Po dnešním jmenování ministrem školství mu ale už je jasné, že toho pro Nečase musí zvládnout mnohem více. Od jasného slova ke školnému až třeba po reformu financování regionálního školství.

Petr Fiala

narodil se 1. září 1964 v Brně, vystudoval češtinu a dějepis na brněnské univerzitě,
pracoval jako historik a redaktor,
zakládal v Brně katedru politologie,
v roce 2002 se stal profesorem politologie,
mezi lety 2004 a 2011 jako rektor úspěšně vedl Masarykovu univerzitu,
zavedl systém proti plagiátorství, otevřel nový kampus za pět miliard,
v letech 2009–2011 vedl Českou konferenci rektorů,
od roku 2011 je vědeckým poradcem premiéra Petra Nečase,
dnes bude jmenován ministrem školství,
rád hraje tenis. ■

Autor článku: David Klimeš

Zdroj: < <http://euro.e15.cz/hyde-park/profilu/politolog-petr-fiala-jde-na-druhou-stranu-barikady-763826>>